

UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas pārskats par darbu 2004.gadā

Ievads

2004.gadu UNESCO Latvijas Nacionālā komisija uzsāka ar Centrāleiropas un Baltijas jūras valstu nacionālo komisiju apmācību “UNESCO informācijas pakalpojumi un datubāzes, Pasaules informācijas sabiedrības sammits un partnerattiecību veidošana” organizēšanu Rīgā. Tādejādi varējām justies gandarīti, ka, lai arī mūsu valsts UNESCO darbojas tikai 13 gadus, esam uzkrājuši pieredzi un zināšanas, kas starptautiskajā apritē ļauj mums būt ne tikai pasīviem vērotājiem, bet iniciatīvas pilniem un zinošiem sava darba darītājiem.

Šajā gadā, bez jau minētajām apmācībām, savu ieguldījumu 190 dalībvalstu organizācijas darbā esam devuši, gan pārstāvot mūsu valsti UNESCO starptautiskajās institūcijās kā Starpvaldību Bioētikas komiteja un Starptautiskās Komunikāciju attīstības programmas padome, gan arī organizējot pašu mājās starptautiskus pasākumus. Tā piemēram, gada sākumā 10 Eiropas valstu eksperti Jūrmalā tikās, lai kopīgi meklētu risinājumus starptautisko ķīmijas olimpiāžu turpmākai rīkošanai, savukārt 13.-15.oktobrī Salacgrīvā, Ziemeļvidzemes rezervāta centrā, veiksmīgi noritēja starptautiskā konference UNESCO biosfēras rezervātu tīkla atbalsta programmas īstenošanai.

Visu gadu intensīvi ritēja darbs pie 2005.gada 1.-4.jūlijā Rīgā plānotā starptautiskā foruma „Nemateriālais kultūras mantojums: jaunatne, izglītība un attīstība” organizēšanas. Mūsu valsts vēlmi sevi pieteikt UNESCO kā „donorvalsti” apliecina šī foruma viens no mērķiem: dot Latvijas ieguldījumu *Konvencijas par nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanu* ieviešanā starptautiskajā apritē, tādejādi veicinot nemateriālā kultūras mantojuma kā pasaules kultūras daudzveidības būtiskas sastāvdaļas saglabāšanu un Latvijas kā atbildīgas valsts tēla reprezentāciju.

Kā īpaši veiksmīgs starpkultūru un starpvalstu sadarbības pasākums jāmin Irākas un Latvijas sadarbības programma Irākas kultūras mantojuma jomā. Programmas ietvaros 2004.gadā Latvijā viesojās Irākas kultūras ministrs un Rīgā notika Irākas kultūras mantojuma speciālistu teorētiskās un praktiskās apmācības, kuru otrais posms turpināsies Ēģiptes mantojuma objektos.

Diemžēl 2004.gads kultūras mantojuma jomā Latvijā saistās ne tikai ar panākumiem. Jau no 1998.gada ieilgušā Rīgas vēsturiskā centra saglabāšanas un attīstības plāna izstrāde un reizēm sasteigta un kultūrvēsturiskās vides kvalitātei neatbilstoša būvniecība vairākkārt rosinājusi sabiedrībā asu diskusiju par valsts atbildību starptautisku Konvenciju ievērošanā. Jāsecina, ka šajos jautājumos vēl daudz darāmā, lai skaidrotu gan pilsētplānotājiem, gan investoriem, gan sabiedrībai kopumā, ka Starptautiskas Konvencijas ratifikācija nav tikai formāls akts. Tas ir valsts goda vārds un stingra apņemšanās kopā ar citām dalībvalstīm īstenot dzīvē kopīgi izstrādātos un akceptētos mērķus un principus pasaules kultūras un dabas mantojuma saglabāšanai un tālāk nodošanai nākamajām paaudzēm.

UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas pārskats par darbu 2004.gadā sniedz ieskatu procesos, kas saistīti gan ar starptautisku dokumentu aktualizāciju un ieviešanu mūsu valsts izglītības, zinātnes un kultūras politikās, gan atklāj, kā komisijai veicies ar gada sākumā nosprausto galveno uzdevumu īstenošanu:

- Latvijas nemateriālās kultūras kā pasaules kultūras daudzveidības faktora saglabāšana un attīstība. Latvijas pieredzes nemateriālās kultūras saglabāšanā aktualizācija, gatavojoties Starptautiskajai konferencei “Mutvārdu un nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšana: jaunatne, izglītība un attīstība” 2005.g. jūnijs/jūlijs.
- Atbalsts Rīgas vēsturiskā centra saglabāšanas un aizsardzības likuma īstenošanai un RVC saglabāšanas un attīstības plāna izstrādei.
- Pasaules izglītības foruma (Dakāra, 2000) rīcības plāna “Izglītība visiem” īstenošana Latvijā un Baltijas jūras reģionā mūžizglītības sistēmas attīstības perspektīvā.
- Jaunatnes izglītība un pētnieciskā darbība pasaules un nacionālā kultūras un dabas mantojuma aizsardzībai.
- Ūdens resursu un ekosistēmas kvalitātes saglabāšana un apsaimniekošana.
- Starptautiskā atbalsta Latvijas Nacionālās bibliotēkas projektam mobilizācija.

- Latvijas sekmīgas līdzdalības nodrošināšana UNESCO Starpvaldību bioētikas komitejā un Starptautiskajā Komunikāciju attīstības programmas padomē.
- Atbalsts Pasaules informācijas sabiedrības sammita starpposma pasākumiem Latvijā.
- UNESCO LNK informācijas un dokumentācijas centra darbības pilnveide un attīstība.

UNESCO LNK darbības vispārējs raksturojums

UNESCO organizatoriskā struktūra Latvijā

UNESCO Latvijas Nacionālā komisija - 2004.gadā darbu uzsāka atjaunots UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas sastāvs, kurā darbojas 17 valsts un nevalstisko organizāciju deleģēti pārstāvji. Līdz 2004.gada 9.martam UNESCO LNK prezidenta pienākumus pildīja kultūras ministre Ingūna Rībena, bet pēc jaunas valdības izveidošanas - kultūras ministre Helēna Demakova. Līdz 2004.gada 9.martam UNESCO LNK viceprezidenta pienākumus pildīja izglītības un zinātnes ministrs Kārlis Šadurskis, no 2004.gada marta līdz 2.decembrim izglītības un zinātnes ministrs Juris Radzēvičs, bet kopš 2004. gada 2.decembra izglītības un zinātnes ministre Ina Druvieta.

2004.gadā notikušas četras UNESCO LNK Asamblejas - 8.janvārī, 19.februārī, 25.maijā un 3.novembrī.

Latvijas pastāvīgā pārstāvniecība UNESCO - pastāvīgo pārstāvniecību UNESCO Parīzē 2004.gadā vadīja Latvijas vēstnieks UNESCO un Francijas Republikā Rolands Lappuķe. Pastāvīgās pārstāvniecības vadītāja vietnieka statusā darbojas Latvijas vēstniecības Francijā 1.sekretāre Diāna Putniņa.

UNESCO LNK Sekretariāts - 2004.gadā UNESCO LNK Sekretariāts strādāja šādā sastāvā: ģenerālsekretāre Dace Neiburga, ģenerālsekretāra vietnieks un Izglītības un ASP sektora vadītājs Rolands Ozols, Zinātnes sektora vadītāja Daina Šveica, Kultūras sektora vadītāja Irēna Kļaviņa, līdz 2004.gada septembrim ģenerālsekretāres palīdzē administratīvajos jautājumos un kancelejas pārzine Sarmīte Pulste (pēc šī datuma Dmitrijs Zverevs) un grāmatvede Sarmīte Viļuma.

UNESCO LNK galveno programmu padomes un darba grupas - 2004.gada 25.maijā UNESCO LNK Asamblejā tika apstiprināts Izglītības, Zinātnes un Kultūras programmu padomju sastāvs 2004. – 2008.gadam. Gan Kultūras, gan Izglītības, gan Zinātnes programmu padomēs darbojas 12 katras nozares speciālisti. Kultūras programmu padomi vada Ingrīda Zemzare, Izglītības programmu padomi vada prof. Andrejs Rauhvargers, un Zinātnes programmu padomi vada Latvijas Zinātņu akadēmijas viceprezidents Andrejs Siliņš. UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas paspārnē darbojas arī UNESCO programmas “Pasaules atmiņa” darba grupa, kurā strādā 10 informācijas un komunikāciju, kā arī kultūras speciālisti Latvijas Nacionālās bibliotēkas direktora Andra Vilka vadībā. 2004.gadā katra padome sanāca divas reizes.

UNESCO asociētās skolas un klubi – UNESCO Asociēto skolu projektā Latvijā (ASP) 2004.gadā tika rīkots atklāts konkurss par iespēju nākamos trīs gadus darboties projektā, un šobrīd Latvijā ir 26 ASP dalībiskolas. Asociēto skolu projekts strādā trīs programmās: nemateriālais kultūras mantojums, materiālais kultūras mantojums un izglītība ilgtermiņam attīstībai. 2004.gadā savu darbību turpināja UNESCO Asociēto skolu projekta padome. Tās darbā piedalās I.Raituma no Talsu ģimnāzijas, K.Koziola no Ādažu Brīvās Valdorfa skolas, D. Paeglīte no Rīgas Mākslas skolas un Velga Kakse no Izglītības satura un eksaminācijas centra, kā arī projekta Nacionālais koordinators R.Ozols. Padomes galvenais uzdevums ir izstrādāt projekta darbības stratēģiju un darba plānu, kā arī koordinēt projekta programmu darbu Latvijā.

Latvijā darbojas četri UNESCO jauniešu klubi – “Kultūra. Iecietība. Draudzība”, Jauno dabas pētnieku klubs, Ārzemju mākslas muzeja jauniešu klubs “Unicorne” un klubs “10x10”.

2004.gadā UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas Sekretariātā reģistrēti 813 (astoņi simti trīspadsmit) ienākošie dokumenti latviešu, angļu, franču, krievu, spāņu valodās. Lielākā daļa no tiem ir vēstules par UNESCO pamatdarbības jautājumiem, grāmatas, pārskati, pētījumi, nacionālo komisiju izdevumi u.c.

UNESCO LNK darbība starptautiskajā apritē:

2004.gadā Latvijā viesojušies vairāki UNESCO Sekretariāta darbinieki un UNESCO eksperti.

- 9. – 10.janvārī Rīgā notika Starptautiskās konsultācijas par ķīmijas olimpiāžu rīkošanu, kurās piedalījās arī **UNESCO Fundamentālo zinātņu departamenta pārstāvis A. Pokrovskis**. Vizītes laikā A.Pokrovskis tikās ar izglītības un zinātnes ministru K.Šadurski.
- 6. – 7. februārī Rīgā notika Baltijas jūras valstu un Centrāleiropas valstu UNESCO nacionālo komisiju apmācības seminārs, kurā piedalījās **UNESCO programmu speciālisti Mirta Lourencio, Aksels Plāte un Eve Marī Trastour**.
- No 16. līdz 17.februārim Rīgā viesojās **UNESCO programmas “Pasaules atmiņa” ekspertu padomes vadītāja J.Genjeva**.
- 5. – 6. aprīlī Latvijā viesojās **Lietuvas vēstniece UNESCO un Lietuvas pārstāve Pasaules mantojuma komitejā Ina Marciuoļonīte**.
- Latvijas – UNESCO projekta par Irākas kultūras mantojuma saglabāšanu ietvaros no 21.maija līdz 2.jūnijam Rīgā notiek **Irākas ekspertu Maha Saeed Hadi un Ala Abdelmoneim Tawfig** apmācība Latvijā.
- No 29. līdz 31.maijam Latvijā viesojās **Irākas kultūras ministrs Mufid Al Jazairi un Irākas pārstāvis UNESCO Al Hamdany A Chawki** un tikās ar kultūras ministri H.Demakovu un citām Latvijas amatpersonām, lai pārrunātu iespējamo Latvijas atbalstu Irākas kultūras mantojuma atjaunošanā un saglabāšanā.
- No 3. līdz 5.septembrim Latvijā viesojās **UNESCO Kultūras mantojuma nodaļas speciāliste Anna Paolini un Ēģiptes Civilizācijas nacionālā muzeja direktors un Ēģiptes kultūras ministra vietnieks Ayman Abdel Moneim**, lai pārrunātu Latvijas turpmāko darbību Karnakas projektā.
- No 13. līdz 15.oktobrim Latvijā notika NORD MAB rudens izbraukuma konference, kurā piedalījās **UNESCO Biosfēras rezervātu pasaules un reģionālo sadarbības tīklu atbalsta nodaļas vadītāja Džeina Robertsone**.
- Gatavojoties Starptautiskajam forumam par nemateriālo kultūru, kas notiks 2005.gada 1. – 4.jūlijā Rīgā, no 5. līdz 7. novembrim notika Foruma zinātniskās komitejas sanāksme. No UNESCO šajā sanāksmē piedalījās **Nemateriālās kultūras nodaļas speciāliste Anahita Minasjana**.

2004.gadā Latvijas pārstāvji vairākkārt aicināti piedalīties nozīmīgu UNESCO pasākumu sagatavošanā un īstenošanā, kā arī uzaicināti ekspertu – konsultantu statusā piedalīties dažādās reģionālās un starptautiskās darba grupās.

- 2004.gada 5. – 6. aprīlī **Valsts prezidente Vaira Vīķe – Freiberga** piedalījās **UNESCO un L’Oreal balvas un stipendiju “Sievietēm zinātnē” pasniegšanas ceremonijā Parīzē**. Valsts prezidente ir arī šīs balvas Goda komitejas prezidente. Pēc balvu pasniegšanas ceremonijas Valsts prezidente tikās arī ar UNESCO ģenerāldirektoru K.Macuuru.
- 23. – 28. aprīlī notika **UNESCO LNK prezidentes, Kultūras ministres Helēnas Demakovas vizīte Francijā un UNESCO**. Tās laikā H.Demakova tikās ar UNESCO ģenerāldirektoru K.Macuuru un aicināja UNESCO turpmāk sniegt atbalstu Latvijas Nacionālās bibliotēkas projekta īstenošanā.
- 23. – 27. aprīlī UNESCO LNK ģenerālsekretāre Dace Neiburga piedalījās **UNESCO Izpildpadomes 169.sesijas** darbā, kā arī tikās ar C-Eiropas valstu Nacionālo komisiju pārstāvjiem par turpmāko sadarbību.
- 2004.gadā turpinājās **Konvencijas pret dopinga lietošanu sportā izstrāde**. Latviju darba grupā pārstāvēja Izglītības un zinātnes ministrijas Sporta pārvaldes speciāliste Liene Kozlovska.
- No 6. – 8.janvārim notika Starptautiskā Biomedicīnas un biotehnoloģijas centra direktora, UNESCO LNK locekļa prof. Elmāra Grēna vizīte UNESCO. 2004.gadā **prof. E.Grēns turpināja aktīvi darboties Starpvaldību bioētikas komitejas (IGBC) sastāvā kā viceprezidents**.

- 6. – 9.maijā UNESCO LNK Izglītības programmas padomes locekle Aija Tūna piedalījās **pilsoniskās izglītības ekspertu paneldiskusijā “Mācīties dzīvot kopā”** Hāgā.
- LU sociālo zinātņu fakultātes dekāne I.Brikše no 31. marta līdz 2. aprīlim piedalījās **UNESCO Starptautiskās komunikāciju attīstības programmas (IPDC) Starpvaldību padomes 24.sesijā.**
- 24. – 25.maijā LU prof. Jānis Sīkstulis piedalījās **Starptautiskās koordinācijas komitejas Irākas kultūras mantojuma saglabāšanai sanāksmē.**
- 3. – 6.jūnijā Varšavā UNESCO LNK ģenerālsekretāre Dace Neiburga piedalījās **Eiropas kongresā par kultūras daudzveidību.**
- 14. – 18. jūnijā Berlīnē notika **ekspertu sanāksme par UNESCO Asociēto skolu projekta darbu laika posmā līdz 2009.gadam.** No Latvijas šajā sanāksmē piedalījās ģenerālsekretāres vietnieks Rolands Ozols.
- 19. – 23.jūnijā Cīrihē notika **Eiropas un Ziemeļamerikas reģiona UNESCO nacionālo komisiju konference par UNESCO darbības programmu un budžetu 2006. – 2007. gadam.** Latviju šajā konferencē pārstāvēja ģenerālsekretāre Dace Neiburga.
- No 29.jūnija līdz 13.jūlijam Ķīnas pilsētā Sudžou notika **Pasaules mantojuma komitejas 28.sesija.** No Latvijas tajā piedalījās ģenerālsekretāre Dace Neiburga, VKPAI vadītājs Juris Dambis un Rīgas kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas vadītājs Andis Cinis.
- 8. – 11.septembrī Ženēvā notika **Starptautiskā Izglītības konference “Kvalitatīva izglītība visiem jauniešiem: iespējas, tendences un prioritātes”**, kurā piedalās UNESCO LNK viceprezidents, Izglītības un zinātnes ministrs Juris Radzēvičs, ISEC vadītājs Māris Krastiņš, IZM parlamentārā sekretāre Guna Sprinovska un konsultatīvās padomes “Izglītība visiem” izpilddirektore prof. Tatjana Koķe. Izglītības un zinātnes ministrs tika ievēlēts par konferences viceprezidentu.
- 20. – 24.septembrī Parīzē norisinājās **UNESCO Starptautiskās hidroloģijas programmas (IHP) Starpvaldību padomes sanāksme**, kurā no Latvijas piedalījās LLU prof. J.Valters.
- 20. – 25.septembrī Parīzē notiek pirmā **Starptautību ekspertu sesija par kultūras daudzveidības konvencijas izstrādāšanu**, kurā no Latvijas piedalījās Kultūras ministrijas pārstāve Daina Āboliņa.
- 26.oktobrī Latvijas vēstnieks ANO Jānis Kārklīņš tikās ar UNESCO ģenerāldirektoru K.Macuuru par **Pasaules sammita informācijas sabiedrībai II posma sagatavošanas jautājumiem.**
- Gatavojoties ANO dekādes “Izglītība ilgtspējīgai attīstībai” atklāšanai, 26. – 30. oktobrī Kazaņā notika **UNESCO pilotprojekta par ilgtspējīgu attīstību** nacionālo koordinātoru sanāksme, kurā piedalījās ģenerālsekretāres vietnieks Rolands Ozols.
- 21. – 24. novembrī Vīnē notika **apaļā galda diskusija “Mūžizglītība un prasmju attīstīšana: ceļā uz zināšanu sabiedrību”**, kurā kā eksperte piedalījās konsultatīvās padomes “Izglītība visiem” izpilddirektore LU prof. Tatjana Koķe.
- 1. – 3.decembrī Augstākās izglītības padomes vadītāja prof. Baiba Rivža piedalījās **UNESCO kolokvija pētniecības un augstākās izglītības politikas jautājumos sesijas “Zināšanas, pieejamība un vadība: stratēģijas pārmaiņām”** darbā.
- 6. – 8.decembrī Atēnās notika **Fiziskās audzināšanas un sporta ministru apaļais galds**, kurā no Latvijas piedalījās Izglītības un zinātnes ministrijas Sporta pārvaldes p.i. Mārtiņš Kampe.
- 15. – 17.decembrī Kazaņā notika **Eiropas reģiona informatīvā sanāksme “Par Konvencijas par nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanu”** īstenošanu. Sanāksmē piedalījās Kultūras ministrijas pārstāve Zaiga Sneibe.

UNESCO LNK līdzdalība UNESCO galvenajās programmās

2004.gadā Latvija piedalījās visās piecās UNESCO Ģenerālās konferences 32.sesijā apstiprinātajās galvenajās programmās:

- „Izglītība”;
- „Dabas zinātnes”;
- „Sociālās un humanitārās zinātnes”;
- „Kultūra”;

- „Informācija un komunikācijas “.

Līdzās galvenajām programmām Latvija darbojās arī UNESCO starpnozaru programmās:

- UNESCO Asociēto skolu projekts;
- UNESCO Jaunatnes programma.

UNESCO LNK Izglītības programma un Asociēto skolu projekts

Sagatavoja: Rolands Ozols

UNESCO LNK Izglītības programmas prioritātes 2004.gadā bija:

- Pasaules izglītības foruma (Dakāra, 2000) rīcības plāna “Izglītība visiem” īstenošana Latvijā un Baltijas jūras reģionā mūžizglītības sistēmas attīstības perspektīvā.
- Jaunatnes izglītība un pētnieciskā darbība pasaules un nacionālā kultūras un dabas mantojuma aizsardzībai.

1. Izglītības kā vienas no cilvēka pamattiesībām attīstības sekmēšana

Sadarbības tīkla “Izglītība visiem” izveidošana

Pamatojoties uz 2003.gada 16.septembrī apstiprinātajiem Ministru kabineta noteikumiem Nr. 529 par Konsultatīvās padomes “Izglītība visiem” nolikumu, **UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas Asambleja 2004.gada 8.janvārī pieņēma lēmumu par konsultatīvās padomes “Izglītība visiem” darbības uzsākšanu.** Kā pirmais lēmuma īstenošanas solis bija 37 valsts, pašvaldību, nevalstisko organizāciju, starptautisko organizāciju un privātā sektora pārstāvju uzaicināšana konsultatīvās padomes darbā.

2004.gada jūnijā **UNESCO Latvijas Nacionālā komisija un Izglītības un zinātnes ministrija parakstīja sadarbības līgumu,** kurš precizēja atbildību un funkcijas Konsultatīvās padomes “Izglītība visiem” darbības organizēšanai un nodrošināšanai. Līgumu parakstīja UNESCO LNK ģenerālsekretāre Dace Neiburga un izglītības un zinātnes ministrs Juris Radzēvičs.

2004.gadā, pildot noslēgto vienošanos ar Izglītības un zinātnes ministriju, UNESCO LNK pieņēma darbā konsultatīvās padomes “Izglītība visiem” izpilddirektori prof. Tatjanu Koķi. Kopš 2004.gada jūnija ir ritējis aktīvs darbs pie konsultatīvās padomes apstiprināšanas Ministru Kabinētā un darba plānošanas.

Atbalsts izglītības politikas reformām un to pilnveidei sešu Dakāras mērķu sasniegšanai nacionālajā līmenī

2004.gadā Izglītības un zinātnes ministrija sadarbībā ar UNESCO LNK sagatavoja **pārskatu par Izglītības attīstību Latvijā laika periodā no 2001. līdz 2004.gadam.** Pārskatā ir ietverti tādi jautājumi kā izglītības sistēma 21.gadsimta sākumā Latvijā, situācija dzimumu līdztiesības jomā izglītībā, pārskats par sociālās iekļaušanās jautājumiem izglītībā, dzīves kompetences izglītībā, skolotāju loma izglītības kvalitātes nodrošināšanā, izglītība ilgtspējīgai attīstībai Latvijā. Pārskata pilns teksts ir pieejams arī Izglītības un zinātnes ministrijas interneta mājas lapā www.izm.gov.lv.

2004.gadā Izglītības un zinātnes ministrija sagatavoja **pārskatu par tehnisko un profesionālo izglītību.** Pārskata uzdevums bija apzināt situāciju profesionālajā un tehniskajā izglītībā un uzzināt dalībvalstu rīcību UNESCO Rekomendāciju par tehnisko un profesionālo izglītību aktualizēšanai izglītības sistēmā.

2. Izglītības kvalitātes uzlabošana un izglītības sistēmas pilnveides veicināšana

Izglītības satura un metožu pilveide

UNESCO Latvijas Nacionālā komisija ir aktīvi iesaistījusies izglītības satura un metožu pilnveides procesā, strādājot ar UNESCO Asociēto skolu projekta dalībiskolām. 2004.gadā ir apstiprināts jauns *Nolikums par UNESCO Asociēto skolu projektu Latvijā* un ir noticis skolu konkurss dalībai projektā līdz 2007.gadam. Šobrīd Latvijā ir 26 UNESCO asociētās skolas, kas darbojas trīs programmās – Pasaules kultūras mantojums, tai skaitā nemateriālais kultūras mantojums un izglītība ilgtspējīgai attīstībai. 2004.gadā UNESCO asociētās skolas ir iesaistījušās vairākos nozīmīgos projektos, kas bijuši saistīti ar izglītības satura un metožu pilnveidi:

2004.gadā noslēdzās UNESCO LNK rīkotais **skolēnu zinātniski pētniecisko darbu konkurss**. Saskaņā ar konkursa nolikumu konkursa mērķi un uzdevumi bija:

- Veicināt skolēnu interesi par UNESCO darbību pasaulē un Latvijā;
- Veidot izpratni par aktuālām globālām problēmām pasaulē un Latvijā un UNESCO lomu to risināšanā;
- Veicināt diskusiju par izglītības, zinātnes, kultūras, informācijas un komunikācijas tehnoloģijas nozīmi Latvijā;
- Aicināt skolēnus rast inovatīvus risinājumus izglītības, zinātnes, kultūras, informācijas un komunikāciju tehnoloģijas problēmām vietējā sabiedrībā, Latvijā un pasaulē;
- Attīstīt skolēnu zināšanas, prasmes un iemaņas zinātniskajā darbā.

Pavisam konkursam tika iesniegti gandrīz 70 skolēnu darbi par šādām tēmām: Izglītība visiem – pieejamība un kvalitāte; Kultūras daudzveidība un starpkultūru dialogs Latvijā; Nemateriālais kultūras mantojums; Eiropas un Arābu reģionu dialogs; Ilgtspējīga attīstība un ūdens resursi; Informācijas un komunikācijas tehnoloģiju loma sabiedrībā.

Konkursā uzvarēja Bārtas pamatskolas skolniece **Lelde Balbārde** ar darbu “Dziesmu svētku tradīcijas Bārtā”, otro vietu ieguva Smiltenes ģimnāzijas skolniece **Arta Kudlāne** ar pētījumu “Izglītības kvalitātes vērtējums Smiltēnē” un trešo vietu Alūksnes ģimnāzijas skolniece **Liena Ločmele** ar pētījumu “Alūksnes ezera ūdens stāvoklis un resursi.

No 2004.gada marta līdz maijam sešas UNESCO asociētās skolas piedalījās starptautiskajā pilotprojektā “Stāsts par pamieru” (Truce Story). Pilotprojekta uzdevums bija aprobēt mācību līdzekļi, kurš ir veltīts miera jautājumu mācīšanai skolā. Noslēdzot projektu, skolas deva savu izvērtējumu piedāvātajam mācību līdzeklim, kas tika nosūtīts uz UNESCO.

2004.gadā notika **UNESCO rīkotais skolu konkurss “Mondialogo”**, kurā piedalījās arī 10 skolu komandas no Latvijas. Skolu konkursa laikā katra skola no Latvijas uzsāka sadarbību ar skolu no cita kontinenta, un sadarbības rezultātā bija jārealizē kopīgs projekts. Konkursa noslēgumā Aizputes vidusskolas komanda “Draugi” skolotājas I.Dinnes vadībā tika atzīta par vienu no labākajām skolu komandām un ieguva tiesības piedalīties konkursa noslēguma pasākumā 2004.gada septembrī Barselonā.

2004.gadā 10 skolas no Latvijas ir uzsākušas **līdzdalību UNESCO pilotprojektā par ilgtspējīgu attīstību**. Projekta uzdevums ir izveidot jaunus mācību materiālus par ilgtspējīgas attīstības jautājumiem, kā arī rast jaunas metodiskas pieejas izglītības sistēmā ilgtspējīgas attīstības nodrošināšanai. Projekta pilotfāzē ir iesaistījušās 16 Eiropas un Āzijas valstis. 2004.gada 25. – 26. novembrī notika pirmais projektā iesaistījušos skolu seminārs, kura laikā skolu komandas vienojās par kopīgiem sadarbības kritērijiem, kā arī diskutēja par labākajiem metodiskajiem risinājumiem ilgtspējīgas attīstības jautājumu aktualizēšanai skolās.

2004.gadā UNESCO LNK ar Izglītības un zinātnes ministrijas finansiālu atbalstu ir iztulkojusi **Mācību līdzekļi par Pasaules mantojuma mācīšanu skolās**. Šis mācību līdzeklis dod plašu ieskatu par pasaules mantojuma saglabāšanas jautājumiem pasaulē un ir bagātīgs izziņas avots visiem skolotājiem, kas mācību procesā saskaras ar pasaules mantojuma jautājumiem. 2005.gadā ir plānota šī mācību līdzekļa aprobēšana UNESCO asociētājās skolās.

2004. gadā UNESCO Latvijas Nacionālā komisija ir sniegusi atbalstu **sešu ANO starptautisko svinamo dienu atzīmēšanai UNESCO asociētajās skolās**, tādējādi akcentējot nepieciešamību aktualizēt atsevišķus globālos jautājumus Latvijas izglītības sistēmā. 2004.gadā UNESCO asociētās skolas ir atzīmējušas Starptautisko dzimtās valodas dienu, Starptautisko kultūras daudzveidības un māksliniecisko izpausmju daudzveidības dienu, ANO dienu, Starptautisko tolerances dienu, Pasaules AIDS dienu un Cilvēktiesību dienu.

Atbalsts mācībspēku atjaunotnei un tālākizglītībai

Lielu lomu mācībspēku tālākizglītībā dod UNESCO Asociēto skolu projekta darbs Latvijā. 2004.gadā ir notikuši tālākizglītības semināri par šādiem jautājumiem:

23.janvārī Ilģuciema vidusskolā notika UNESCO asociēto skolu pedagogu **seminārs par mākslas izglītības lomu skolas vides harmonizēšanā**. Semināra laikā skolotāji dalījās savā pieredzē par to, kā mākslas izglītība var veicināt skolēnu labāku integrāciju skolas vidē.

18. – 19.martā Rīgā notika skolotāju **apmācības seminārs par projekta “Pilsonis” metodiku**. Semināra laikā skolotāji no ASP skolām apguva metodiku, ar kuras palīdzību skolotāji var mācīt skolēniem atbildīgu lēmumu pieņemšanu.

20.augustā notika ASP skolu **skolotāju seminārs “UNESCO loma izglītības politikas veidošanā”**, kura laikā skolotājiem bija iespēja uzzināt, ko izglītības jomā dara UNESCO, kā arī par aktualitātēm izglītības sfērā pasaulē.

4., 9. un 10. novembrī notika 3 **UNESCO ASP skolu apmācības semināri par pasaules mantojuma un ilgstspējīgas attīstības jautājumiem** un projektu pieteikumu izstrādes jautājumiem.

2004.gadā UNESCO LNK ir izstrādājusi iesniegšanai Izglītības un zinātnes ministrijā UNESCO asociēto skolu projekta skolotāju tālākizglītības programmu par kultūras mantojuma un ilgstspējīgas attīstības jautājumiem. Programmas apjoms ir 94 akadēmiskās stundas un tās realizāciju ir plānots noslēgt 2006.gadā.

Atbalsts Latvijas dalībai kopējā Eiropas augstākās izglītības telpā

2004.gadā UNESCO LNK Izglītības programmu padomes priekšsēdētājs, Latvijas Rektoru padomes ģenerālsēkretārs Dr. Andrejs Rauhvargers turpināja aktīvi darboties Lisabonas Konvencijas starptautiskajā komitejā un ENIC/NARIC diplomatzīšanas tīkla darbā.

2004.gadā UNESCO kopīgi ar OECD uzsāka jaunu iniciatīvu **starptautisko vadlīniju izstrādāšanai “Kvalitatīvas pārrobežu augstākās izglītības nodrošināšanai”**. No Latvijas starptautisko vadlīniju izstrādāšanā piedalījās prof. I.Knēts.

1. – 3.decembrī UNESCO Parīzē notika **Kolokvijs pētniecības un augstākās izglītības politikas jautājumos “Zināšanas, pieejamība un vadība: stratēģijas pārmaiņām”**, kurā no Latvijas piedalījās UNESCO LNK Izglītības programmu padomes locekle, Augstākās izglītības padomes priekšsēdētāja prof. Baiba Rivža.

Starptautiskā sadarbība izglītības jomā

9. – 10.janvārī Jūrmalā notika **Starptautiskās konsultācijas par ķīmijas olimpiāžu rīkošanu**. Eksperti no 10 Eiropas valstīm meklēja risinājumus, kā pilnveidot starptautisko ķīmijas olimpiāžu rīkošanu. Konsultāciju noslēgumā tika pieņemtas rekomendācijas, kuras tika nosūtītas uz UNESCO un Starptautiskās ķīmijas olimpiādes organizēšanas biroju Bratislavā.

19. – 23.janvārī, 25. – 27. februārī, 10. – 14.maijā UNESCO notika **ekspertu sanāksme par Konvencijas pret dopinga lietošanu sportā izstrādi**. Latviju konvencijas izstrādes gaitā pārstāvēja Izglītības un zinātnes ministrijas Sporta pārvaldes eksperte Liene Kozlovska.

1. – 5.martā Taizemē notika UNESCO rīkotais **starptautiskais seminārs par HIV/AIDS preventīvo izglītību**. Seminārā no Latvijas piedalījās Veselību veicinošo skolu koordinatore Vizma Miķelsone, AIDS profilakses centra direktora vietniece Inga Upmace un UNESCO LNK Izglītības programmu padomes locekle, SFL programmu direktore Aija Tūna.

6. – 9.maijā Hāgā notika **pilsoniskās izglītības ekspertu paneldiskusija “Mācīties dzīvot kopā”**, ko organizēja UNESCO Nīderlandes nacionālā komisija. Latviju šajā diskusijā pārstāvēja UNESCO LNK Izglītības programmas padomes locekle Aija Tūna. Paneldiskusijas laikā iegūtie materiāli tika apkopoti un izdoti vienotā krājumā, kuru daļēji latviešu valodā ir tulkojis Izglītības attīstības centrs ar sabiedrības integrācijas fonda finansiālu atbalstu.

14. – 18.jūnijā Berlīnē notika **starptautiskā ekspertu sanāksme par UNESCO Asociēto skolu projekta rīcības plāna izveidi laika posmam no 2004. līdz 2009.gadam**. Sanāksmē no Latvijas piedalījās ASP Nacionālais koordinators Rolands Ozols.

8. – 11.septembrī Ženēvā notika **Starptautiskā Izglītības konference “Kvalitatīva izglītība visiem jauniešiem: iespējas, tendences un prioritātes”**, kurā piedalījās UNESCO LNK viceprezidents, Izglītības un zinātnes ministrs Juris Radzēvičs, ISEC vadītājs Māris Krastiņš, IZM parlamentārā sekretāre Guna Sprinovska, konsultatīvās padomes “Izglītība visiem” izpilddirektore prof. Tatjana Koķe un UNESCO LNK ģenerālsekretāra vietnieks Rolands Ozols. Izglītības un zinātnes ministrs tika ievēlēts par konferences viceprezidentu un uzstājās paneldiskusijā par izglītību un sociālo iekļaušanos. IZM parlamentārā sekretāre ar ziņojumu piedalījās darba grupā par skolotāju lomu izglītības kvalitātes nodrošināšanā.

21. – 24. novembrī Vīnē notiek **apaļā galda diskusija “Mūžizglītība un prasmju attīstīšana: ceļā uz zināšanu sabiedrību”**, kurā kā eksperte no Latvijas piedalījās konsultatīvās padomes “Izglītība visiem” izpilddirektore prof. Tatjana Koķe.

6. – 8.decembrī Atēnās notika **Fiziskās audzināšanas un sporta ministru apaļais galds**, kurā no Latvijas piedalījās IZM Sporta pārvaldes vadītāja p.i. Mārtiņš Kampe. Konferences darba kārtībā bija jautājumi par Starptautiskā konvenciju pret dopinga sportā, Fiziskās izglītības un sporta attīstības stratēģijas izstrādi, ANO Ģenerālās Asamblejas rezolūcijas (A/RES/58/5) īstenošana, deklarējot 2005.gadu par Starptautisko sporta un fiziskās izglītības gadu u.c.

UNESCO LNK Zinātnes programma

Sagatavoja: Daina Šveica

UNESCO LNK Zinātnes programmu padomes 2004. gada prioritātes:

1. Starptautiskā Biomedicīnas un biotehnoloģijas centra (direktors profesors E. Grēns) atpazīstamības un darbības popularizēšana UNESCO. Sadarbības veicināšana ar Polijas un Rumānijas, UNESCO dibinātiem centriem ar mērķi veidot kopējus projektus un ieinteresēt UNESCO Fundamentālo Zinātņu nodaļas vadību starptautisko līdzekļu piesaistīšanā.
2. Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta (ZBR) kompleksā sadarbības projekta (Vides ministrija, ANO Attīstības programmas un ZBR) "Bioloģiskās daudzveidības aizsardzība Ziemeļvidzemes Biosfēras rezervātā" turpināšana. ZBR iesaistīšanās NordMAB sistēmā, lai piedalītos kopējos projektos un starptautisku konferenču sarīkošanā.
3. 2004. gada janvārī sagatavots starpdisciplināras UNESCO dalībvalstu līdzdalības programmas projekta iesniegums par tēmu: "Integrated assesment of sustainable development of water resource management. Case study Seda mire recultivation (North Vidzeme Biosphere Reserve)".

4. UNESCO Ilgtspējīgas piekrastes attīstības katedras atpazīstamības Eiropā un UNESCO nostiprināšana, turpinot veidot informācijas tīklu (network) ar Eiropas valstīm.

Atbalsts pētījumiem biotehnoloģijas un biomedicīnas jomā

6. februārī profesors E. Grēns pēc UNESCO Fundamentālo un inženierzinātņu nodaļas vadītāja profesora M. Nalecz ielūguma devās komandējumā uz Parīzi, lai pārrunātu fundamentālo pētniecības projektu finansēšanas iespējas. Vizītes laikā prof. E. Grēns tikās arī ar Starptautiskā biodinamikas centra Bukarestē direktoru profesoru Eugen Gheorghiu, lai sagatavotu kopēju zinātniskā projekta pieteikumu molekulārajā bioloģijā, lai atjaunotu UNESCO atbalstu biomedicīnas un biotehnoloģiju centriem.

21. maijā UNESCO notika seminārs – diskusija ar Polijas, Latvijas un Rumānijas biomedicīnisko centru zinātnieku grupu piedalīšanos, kurus kā ekselences centrus dibinājusi UNESCO. Pārrunājot dažādus centru darbības aspektus un iespējamo kopējo sadarbību, tika nolemts organizēt vēl vienu tikšanos Varšavā no 28. - 29. jūnijam starptautiskā Pasaules Biomedicīnas federācijas kongresa laikā, kuras laikā tika izstrādāti tālākās sadarbības virzieni.

LU Medicīnas fakultātes profesore V. Kluša izvirzīta kā Latvijas pārstāve UNESCO Starptautiskajā bioētikas komitejā (IBC).

Latvijas upju baseinu ūdens resursu apsaimniekošanas Starptautiskās hidroloģiskās programmas (IHP) ietvaros uzlabošana

2004.gadā tika turpināti zinātniski pētījumi IHP programmas VI (Phase VI – 2002-2007) izpildē par klimata izmaiņām ar to varbūtējās ietekmes uz Latvijas ūdens resursiem izvērtējumu, kā arī tika veikta ūdens resursu pārvaldīšanas principu un modeļa izstrāde Daugavas baseinam. Darba procesā tika analizētas un ievērtētas gan tautsaimniecības, gan arī ekoloģijas intereses.

8. aprīlī, atzīmējot ikgadējo UNESCO izsludināto Pasaules ūdens dienu – 22. martu, LLU Lauku inženieru fakultātē notika zinātniski praktiskā konference "Vides un ūdenssaimniecības problēmas". Konferencē tika nolasīti 10 referāti, kas aptvēra aktuālus ūdenssaimniecības aspektus.

Balstoties uz UNESCO IHP ģenerāļsekretāra A. Szollosi-Nagy ieteikumiem 2004. gada janvārī sagatavots ZBR-IHP kopējs projekta iesniegums par starptautiskas konferences organizēšanu Latvijā par tēmu: "Izstrādāto kūdras karjeru rekultivācija". Projekts novērtēts pozitīvi un nosūtīts uz UNESCO Venēcijas biroju, lai saņemtu finansiālu atbalstu. Paredzēts, ka starptautiskā konference varētu notikt 2005. gada pavasarī ZBR Salaspilī.

2004.gada 20. – 24. septembrī Parīzē notika Starptautiskās hidroloģiskās programmas Starpvaldību padomes 16. sesijas sanāksme, kurā piedalījās Starptautiskās hidroloģijas programmas Latvijā vadītājs prof. J.Valters. Sesijas laikā Starpvaldību padome izskatīja IHP VI etapa (2002. - 2007.g.) izpildes gaitu, kā arī priekšlikumus, kas uzlabotu pētījumu un praktisko sadarbību koordināciju un efektivitāti, lai padarītu to atbilstošu šodienas iespējām informācijas apmaiņā. Daudz uzmanības tika veltīts IHP Starpvaldību padomes un IHP dalībvalstu aktivitātēm ūdenssaimniecības jautājumu risināšanā 2003. gadā, kas bija pasludināts par "Starptautisko tīrā ūdens gadu." Pašreizējā laika posmā ūdens resursu pieejamība ir vitāli svarīga daudzos pasaules reģionos. Bez tam ūdenim ir būtiska nozīme sociāli - ekonomisko attiecību jomā, kā arī apstākļos, kad jānodrošina biosfēras efektīva funkcionēšana.

Saskaņā ar starptautisko organizāciju, kas darbojas ANO pārraudzībā, darba plāniem un UNESCO ģenerāļsekretāra K. Macuras norādījumiem, ir nepieciešams tuvākajos gados apvienot un savstarpēji koordinēt pasaules valstu aktivitātes, kas saistītas ar ūdens resursu apsaimniekošanu, kā arī veikt pētījumus, kas ļautu prognozēt apstākļu izmaiņas, ko rada temperatūras paaugstināšanās. Par koordinējošo institūciju šo aktivitāšu realizācijā apstiprināta IHP Programma. Lai šo daudzpusīgo darbu veiktu jau tagad tiek izstrādāts IHP

programmas VII etapa projekts (2008-2013 gadam). IHP dalībvalstis tika aicinātas iesniegt savus priekšlikumus. Līdz 16. sesijai priekšlikumus iesniedza 51 valsts, tai skaitā arī Latvija.

Apspriežot iesniegtos priekšlikumus, sesijas dalībvalstis vienojās, ka turpmākai IHP VII fāzes projektā paredzēt 4 tēmas:

- Globālās izmaiņas, sateces baseini un ūdens resursi;
- Pārvalde un sociālā ekonomika;
- Ekohidroloģija un vides ilgtspēja;
- Ūdens kvalitāte, iedzīvotāju veselība un pārtikas drošums.

IHP programmas Sekretariāts un dalībvalstis aicinātas akceptēt un praktiskā darbībā realizēt kā galveno principu - "stiprināt starptautisko sadarbību starp zinātnisko pētniecību, rezultātu praktisko pielietojumu un izglītību", kas savu praktisko lietderību ir apliecinājusi jau iepriekšējos gados. Sesijā tika nolemts, ka IHP dalībvalstis konkrētās savas programmas realizācijas pasākumus kontekstā ar galvenajām vadlīnijām un tos iesniegs IHP Sekretariātam.

2004.gada novembrī no UNESCO IHP sekretariāta aņemts lūgums sagatavot ziņojumu par plānotajām aktivitātēm Latvijas IHP programmas ietvaros nākamajos piecos gados.

Piedalīšanās UNESCO vides zinātņu programmā "Cilvēks un biosfēra"

Iekļaujoties vides zinātņu programmas "Cilvēks un biosfēra" darbības uzdevumos, 2004. gadā pabeigti pētījumi starptautiskajā projektā "Globālo klimata maiņu ietekme uz vidi". Šī projekta uzsākšanu veicinājis LZA līgums ar Somijas ZA, to finansē Somijas Vaisala fonds, un tas tiek īstenots sadarbojoties ar Tampere Universitātes un Pirkanmaa reģionālās vides pārvaldes zinātniekiem. Projekta mērķis ir salīdzinoši pētīt un analizēt klimata mainības raksturu Latvijā un Somijā. Projekta ietvaros norit arī Latvijas doktorandu studijas Somijā. Būtiskākie projekta rezultāti parāda globālo izmaiņu ievērojamo ietekmi uz dabas vidē noritošajiem procesiem un ietekmēm uz upju notecēm un ledus režīmu.

No 10. - 12. martam Dr. P. Eglīte (Ekonomikas institūts) pārstāvēja piedalījās UNESCO Starptautiskajā konferencē Maskavā ar ziņojumu "Migrācija, sociālie un starpkultūru aspekti ilgtspējīgā attīstībā".

UNESCO Ilgtspējīgas piekrastes attīstības katedra (Katedra)

2004.gadā tika uzlabota un papildināta UNESCO Katedras mājas lapa - informācijas aprites veicināšanai Eiropā. Tās adrese ir <http://vide.lu.lv>.

2004.gadā turpinājās sadarbība ar citu valstu universitātēm UNESCO UNITWIN projekta *Network on Wise Coastal Practices in Europe (WICOP-Europe)* ietvaros, kā arī turpinājās starptautiskais Eiropas Komisijas programmas *Leonardo* finansētais projekts *COASTLEARN* (koordinators – EUCC). Šajā projektā tiek izstrādāta starptautiska mācību programma par atsevišķiem piekrastes pārvaldības un attīstības jautājumiem.

2004.gadā ir uzsākti divi jauni Interreg III projekti, kur LU Vides zinātnes un pārvaldības institūts ir sadarbības partneris – *DESTILINK* ar Stoerstromas grāfisti Dānijā par sadarbības tīkla veidošanu ilgtspējīga piekrastes tūrisma veicināšanai un *DEDUCE* ar Barselonas Universitāti par piekrastes teritoriju ilgtspējīgas attīstības novērtējumu Eiropā.

Sadarbībā ar Turku Universitāti Somijā ir uzsākts trīs gadu projekts *EC Life Environment* projekts, kurš ilgs laika posmā no 2004. līdz 2006. gadam. Projekta uzdevums ir atbalsta sniegšana telpiskās vides informācijas integrācijai un izplatīšanai.

2004.gadā ir sagatavoti pieteikumi diviem Interreg projektiem - *Coastal Sustainability as a Challenge (COASTSUST) and Baltic Parti-SEA-Pation*.

2004.gada septembrī UNESCO piekrastes ilgtspējīgas attīstības katedras vadītājs prof. R.Ernšteins piedalījās EUCC rīkotajā konferencē Lielbritānijas pilsētā Aberdīnā par piekrastes ilgtspējīgas attīstības problemātiku.

Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāts (ZBR)

2004.gada martā ZBR pārstāvis A.Urtāns piedalījās Zviedrijas UNESCO programmas „Cilvēks un biosfēra” komitejas organizētajā Ziemeļvalstu nacionālo komiteju (NordMAB) seminārā Stokholmā. UNESCO LNK programmas “Cilvēks un biosfēra” grupas vārdā tika lūgts iekļaut Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātu Ziemeļvalstu biosfēras rezervātu sadarbības tīklā un piedāvāts, ka ZBR administrācija varētu sarīkot nākamo NordMAB semināru Salacgrīvā. Abi ZBR pieteikumi tika akceptēti.

Balstoties uz ZBR enerģisko un efektīvo sadarbību ar Zviedrijas UNESCO MAB (Maria Thorell), kuru vadīja ZBR direktora vietnieks A. Urtāns, no 13. - 15. oktobrim Salacgrīvā notika starptautiska konference, kura bija veltīta biosfēras rezervātiem, kas iekļauti UNESCO programmā "Cilvēks un biosfēra". Galvenais konferences rīkotājs bija Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta administrācija, ANO Attīstības programma un UNESCO Zviedrijas Nacionālā komisija. Konferencē piedalījās Latvijas, Igaunijas, Krievijas un visu piecu Ziemeļvalstu pārstāvji, kā arī Kanādas Biosfēru rezervātu asociācijas prezidents. UNESCO pārstāvēja Eiropas Biosfēru rezervātu nodaļas vadītāja Džeina Robertsons, kura arī sniedza plašu un informatīvu ziņojumu par UNESCO nākotnes politiku zinātnē.

2004.gadā sadarbībā ar NordMAB sadarbības tīkla dalībniekiem un Somijas Meža dienestu Metsahallitus sagatavots un iesniegts projekta pieteikums "Piekrastes ilgtspējība kā izaicinājums" Interreg3B (Neighbourhood programme). Projekta mērķis ir veicināt Baltijas jūras baseina aizsargājamo teritoriju un biosfēras rezervātu ciešāku savstarpēju sadarbību un kopēju atpazīstamību.

2004.gada 17.-19. novembrī Austrijā Pasaulē dabas fonda, Eiropas Ramsāres biroja un Austrijas Labklājības ministrijas organizētajā 2 dienu seminārā "Pārrobežu Ramsāres vietu apsaimniekošana - iespējas un izaicinājumi" piedalījās A.Urtāns ar stenda referātu par Latvijas – Igaunijas sadarbību mitrāju apsaimniekošanā.

MAB programmas UNESCO Jauno dabas pētnieku klubs

2004.gada martā ar UNESCO LNK finansiālu atbalstu Jauno dabas pētnieku kluba vadītāja Dr. I. Solomeņikova ar 6 skolēniem (un to sagatavotiem referātiem) piedalījās 29. Starptautiskajā skolēnu zinātniskajā konferencē Sankt-Pēterburgā.

Gada laikā LU un RTU Ķīmijas, Bioloģijas, Medicīnas fakultātes profesori nolasījuši 11 lekcijas skolēnu auditorijām par ķīmijas, bioloģijas, fizikas, astronomijas un citu zinātņu lomu dabas parādībās, kā arī organizējuši skolēnu zinātnisko darbu konkursu.

Kluba prezidente I. Solomeņikova sekmīgi organizē zinātnisko iestāžu un muzeju apmeklējumus skolēniem, kluba biedriem un to draugiem uz Latvijas Universitātes un Rīgas Tehniskās Universitātes dažādām laboratorijām un zinātniskajiem institūtiem. 2004.gadā ir notikušas 9 vizītes uz Organiskās sintēzes institūtu, Polimēru mehānikas institūtu, Bioloģijas institūtu, LU Botānisko dārzu un Salaspils botānisko dārzu.

No 23. - 29. martam Sankt-Pēterburgā notika XXVIII Starptautiskā Skolēnu ķīmijas zinātniskā konference, kurā lekcijas par dažādām tēmām dabas zinātnēs nolasīja dažādu Latvijas skolu audzēkņi. Latvijas delegācija tika apbalvota ar atzinības rakstu par labiem referātiem. I. Solomeņikova ziņoja par UNESCO Jauno dabas pētnieku darbību un sadarbību ar UNESCO LNK programmu "Cilvēks un biosfēra".

No 8.- 25. augustam I.Solomeņikova un pieci Latvijas skolēni piedalījās UNESCO vasaras nometnē Baltkrievijā. Sīkāku informāciju par UNESCO Jauno dabas pētnieku kluba darbu var iegūt interneta mājas lapā <http://unesco.webclub.lv>.

Piekrastes reģionu vides ilgtspējīgas attīstības veicināšana

Sadarbībā ar Vides ministriju, kā galveno projekta izstrādātāju (Dabas departamenta vadītāja Ilona Jepsena), uzsākts praktiskais darbs Pasaules vides fonda un ANO Attīstības programmas tehniskās palīdzības projektā "Bioloģiskās daudzveidības aizsardzība Ziemeļvidzemes biosfēras rezervātā". Projekta īstenotājs - Ziemeļvidzemes biosfēras rezervāta speciālisti, atsevišķu komponentu realizācijai piesaistot arī studentus un pasniedzējus.

Saskaņā ar UNESCO Piekrastes ilgtspējīgas attīstības katedras plāniem turpinās sadarbība ar Ziemeļkurzemes piekrastes pašvaldībām piekrastes vides pārvaldības un attīstības jautājumos, aktīvi iesaistot studentus, doktorandus, skolēnus un skolotājus piekrastes pašvaldībās. 2004.gadā tika īstenots Vides pārvaldības maģistratūras studentu pētnieciskais projekts *Piekrastes pašvaldības pilotteritorijas ilgtspējīgas attīstības politikas un rīcības programmas vadlīnijas Mangaļsalas teritorijai*.

Līdzdalība sociālo pārmaiņu vadības attīstīšanā

2004. gadā turpinājās pētniecības virziens: "Bezdarbs Latvijā un ES". Pētījumos regulāri tiek izmantoti UNESCO MOST ziņojumi un citi informatīvie materiāli.

25. novembrī Rīgas Latviešu biedrības nama Līgo zālē notika UNESCO Filozofijas dienai veltīta konference "Par cilvēku un lietu dabu", kuru organizēja LU Filozofijas un socioloģijas institūts un tā direktore Maija Kūle. Konferencē piedalījās Latvijas augstskolu studenti un pasniedzēji.

UNESCO LNK Kultūras programma

Sagatavoja: Irēna Kļaviņa

1.UNESCO normatīvo dokumentu izstrāde un īstenošana Latvijā kultūras jomā

2004.gadā ir turpināts iepriekšējos gados aizsāktais darbs, aktualizējot UNESCO izstrādātos normatīvos dokumentus - rekomendācijas, deklarācijas, hartas, konvencijas u.c - Latvijas kultūrpolitikas attīstībai, kā arī veicinot to izmantošanu kultūrpolitikas dokumentu izstrādē.

UNESCO Konvencija *Par nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanu*

2004.gada decembrī Latvijas Saeima ir ratificējusi UNESCO Konvenciju par nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanu. Ar šīs konvencijas ratificēšanu Latvijas valsts ir uzņēmusies pienākumus, īstenojot visus nepieciešamos pasākumus, lai nodrošinātu tās teritorijā esošā nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanu, kā arī uzņēmusies starptautisku atbildību par šo saistību pildīšanu. Saskaņā ar šo konvenciju katrai konvencijas dalībvalstij ir jāpieliek visas pūles, lai veicinātu izglītojošas, izpratni veicinošas un informējošas programmas, kas domātas plašai sabiedrībai, sevišķi jaunatnei.

UNESCO Konvencija *Par kultūras satura un māksliniecisko izpausmju daudzveidības aizsardzību*

Pašlaik UNESCO dalībvalstis strādā pie jauna starptautiska normatīvā dokumenta *UNESCO Konvencijas Par kultūras satura un māksliniecisko izpausmju daudzveidības aizsardzību* izstrādes. 2001.gada novembrī UNESCO

Ģenerālās konferences 31.sesijas laikā UNESCO dalībvalstis vienbalsīgi pieņēma Vispārējo deklarāciju par kultūras daudzveidību. Apzinoties šī dokumenta saturisko nozīmi mūsdienu globalizācijas apstākļos, 2003. gada oktobrī UNESCO Ģenerālā konference aicināja sākt darbu pie jauna, ar lielāku juridisko spēku apveltīta starptautiska dokumenta – Konvencijas par kultūras daudzveidību veidošanas un aicināja UNESCO ģenerāldirektoru Ģenerālās konferences 33. sesijā 2005. gada oktobrī iesniegt sākotnējo konvencijas projektu.

Sākotnējais konvencijas projekts nosaka mērķu sistēmu, kas attiecas uz kultūras daudzveidības saglabāšanu un veicināšanu, kultūrpolitikas attīstību un starpkultūru dialoga un starptautiskās sadarbības veicināšanu, nosaka pamatprincipus, piemēram, cilvēktiesību un pamatbrīvību ievērošanai. Attiecībā uz šiem principiem sākotnējais konvencijas projekts izšķir dalībvalstu tiesības un pienākumus gan nacionālajā līmenī (piemēram, kultūrpolitikas attīstība, intelektuālā īpašuma ievērošana, izglītība un sabiedriskās apziņas celšana), gan starptautiskajā līmenī (piemēram, attīstības sadarbība, “Kultūras daudzveidības observatorijas” izveide).

Jaunās konvencijas izstrādes process ir atvērts līdzdalībai visām UNESCO dalībvalstīm. Arī Latvija ir aktīvi iesaistījusies konvencijas izstrādes procesā. 2004.gada 3. –5. jūnijā Varšavā notika Eiropas kongress par kultūras daudzveidību, kurā piedalījās UNESCO LNK ģenerālsekretāre Dace Neiburga. 2004.gada 20.- 25. septembrī UNESCO notika Starpvaldību sanāksme, kurā tika apspriests minētās Konvencijas projekts. No Latvijas sanāksmē piedalījās Kultūras ministrijas juriskonsulte Daina Āboliņa.

Lai noformulētu Latvijas viedokli par jaunās konvencijas projektu, 2004.gada 3.novembrī Kultūras ministrijā notika UNESCO LNK paplašinātā Asambleja, kurā tika skatīts jautājums par Latvijas pozīcijas sagatavošanu par UNESCO konvencijas *Par kultūras satura un māksliniecisko izpausmju daudzveidības aizsardzību* projektu. UNESCO Latvijas Nacionālā komisija kopumā pozitīvi novērtēja izstrādātās Konvencijas *Par kultūras satura un māksliniecisko izpausmju daudzveidības aizsardzību* projektu (dokumenta projekts ir iztulkots latviski), jo uzskata, ka Konvencija ir īpaši labvēlīga mazu valstu kultūras savdabības un valodas saglabāšanai.

UNESCO LNK aicināja Kultūras ministriju, Ekonomikas ministriju un Ārlietu ministriju ciešāk sadarboties vienotas Latvijas valsts pozīcijas formulēšanai par Konvencijas tālāko virzību un tuvākā laikā izveidot darba grupu, kurā pieaicināta arī UNESCO Latvijas Nacionālā komisija.

Par jauno starptautisko dokumentu tika runāts arī Latvijas Radošo savienību padomes gada noslēguma sanāksmē, kurā piedalījās UNESCO LNK ģenerālsekretāre Dace Neiburga.

2. Kultūras mantojuma un kultūras daudzveidības aizsardzība, dialoga veicināšana starp kultūrām un civilizācijām

2004.gadā, strādājot šajā virzienā, galvenās aktivitātes ir bijušas saistītas ar:

- Rīgas vēsturiskā centra, UNESCO Pasaules mantojuma vietas, saglabāšanas problēmām,
- Piedalīšanos UNESCO Mutvārdu un nemateriālā mantojuma saglabāšanas programmā un projektos,
- Baltijas kultūras tūrisma politikas dokumenta īstenošanu.

Rīgas vēsturiskā centra, UNESCO Pasaules mantojuma objekta, saglabāšana

2004.gadā darbu turpināja **Rīgas vēsturiskā centra saglabāšanas un attīstības padome**, kurā kā UNESCO Latvijas Nacionālās komisijas pārstāve darbojās UNESCO LNK ģenerālsekretāre Dace Neiburga. Padomes pirmajā tikšanās reizē 2003.gada oktobrī Dace Neiburga tika ievēlēta par šīs padomes vadītāju.

Rīgas vēsturiskā centra saglabāšanas un attīstības padome ir sabiedriska konsultatīva institūcija, kuras darbības mērķis ir veicināt institūciju sadarbību un lēmumu pieņemšanu jautājumos, kas attiecas uz Rīgas vēsturiskā centra un tā aizsardzības zonas saglabāšanu, aizsardzību un attīstību. Tā darbības pamats ir Ministru kabineta 2003. gada 21. oktobra noteikumi Nr. 582 “Rīgas vēsturiskā centra saglabāšanas un attīstības padomes nolikums”.

2004.gadā Rīgas Dome ir izstrādājusi Rīgas vēsturiskā centra saglabāšanas un attīstības plāna 1.redakciju. UNESCO Latvijas Nacionālā komisija saņēma aicinājumu sniegt savus priekšlikumus Rīgas vēsturiskā centra saglabāšanas un attīstības plāna 1.redakcijai.

Ar RVC saglabāšanas un attīstības plāna 1.redakcijas elektronisko versiju Internetā tika lūgti iepazīties UNESCO LNK Kultūras programmu padomes locekļi, un 2004.gada 7.jūnijā notika UNESCO LNK Kultūras programmu

padomes sanāksme, kuras darba kārtībā bija priekšlikumu RVC saglabāšanas un attīstības plāna 1.redakcijai izstrāde. Pamatojoties uz Padomes priekšlikumiem tika sagatavots un Rīgas Domei nosūtīts UNESCO LNK viedoklis un priekšlikumi plāna turpmākai izstrādei.

2004.gada 15.decembrī **diskusija par Rīgas attīstības plāniem** notika arī **Latvijas Tirdzniecības un rūpniecības kamerā**, kurā piedalījās uzņēmēji (LTRK biedri), Rīgas domes amatpersonas, eksperti no VKPAI un UNESCO. Diskusija tika organizēta par diviem Rīgas attīstībai būtiskiem dokumentiem: Rīgas Vēsturiskā centra saglabāšanas un attīstības plānu un Rīgas Attīstības plāns 2006.- 2018. gadam.

Piedalīšanās UNESCO Mutvārdu un nemateriālā mantojuma saglabāšanas programmā un projektos

2003.gada 7.novembrī UNESCO galvenajā mītnē Parīzē Dziesmu un deju svētku tradīcija Igaunijā, Latvijā un Lietuvā tika proklamēta par Cilvēces nemateriālās kultūras meistardarbu. Šis ievērojamais notikums vienlaikus nozīmē gan to, ka Dziesmu un deju svētku tradīcija turpmāk tiek iekļauta starptautiskā nemateriālā kultūras mantojuma aizsardzības sistēmā, gan arī to, ka trīs Baltijas valstīm turpmāk pašām ir ciešāk jāsadarbības, izstrādājot un īstenojot atbilstošu politiku un darbības programmu tradīcijas aizsardzībai un attīstībai.

2004.gadā turpinot darbu pie Dziesmu un deju svētku tradīcijas Igaunijā, Latvijā un Lietuvā saglabāšanas un attīstības:

- 22.martā notika diskusija “Dziesmu un deju svētku tradīcijas kā Cilvēces nemateriālās kultūras meistardarba saglabāšana un attīstība”, kuru organizēja UNESCO Latvijas Nacionālās komisija un Valsts aģentūra “Tautas mākslas centrs”. Diskusijas uzdevums bija vienoties par turpmāko modeli, kā Latvijā organizēt Dziesmu un deju svētku tradīcijas kā Cilvēces nemateriālās kultūras meistardarba saglabāšanu un attīstību,
- ir izveidota Dziesmu un deju svētku tradīcijas saglabāšanas un attīstības Nacionālā komiteja un apstiprināts tās nolikums. Komitejas darbības mērķis ir veicināt valsts, pašvaldību un sabiedrisko organizāciju sadarbību Dziesmu un deju svētku tradīcijas kā pasaulē atzīta Cilvēces mutvārdu un nemateriālās kultūras meistardarba aizsardzībai, attīstībai un pārmantojamībai. Komiteja dod ieguldījumu Baltijas valstu kopējā pieteikumā UNESCO definēto tradīcijas saglabāšanas un īstenošanas stratēģisko uzdevumu izpildei.
- ir izveidota Baltijas valstu Dziesmu un deju svētku tradīcijas saglabāšanas un attīstības koordinācijas komiteja un ar UNESCO LNK Asamblejas lēmumu ir apstiprināti Latvijas pārstāvji darbam komitejā.

Pēc UNESCO Nemateriālā kultūras mantojuma nodaļas lūguma dalībvalstis, kuru tradīcijas ir pasludinātas par Cilvēces Mutvārdu un nemateriālā kultūras mantojuma šedevriem, tika aicinātas iesniegt pārskatu par pasākumiem un aktivitātēm, kas ir veiktas tradīcijas saglabāšanai un attīstībai. Balstoties uz VJIC un TMC iesūtītajiem datiem, pārskats ir apkopots un nosūtīts uz UNESCO.

Laikā no 14. līdz 19.decembrim Kultūras ministrijas Tautas mākslas nodaļas vadītāja Zaiga Sneibe piedalījās UNESCO organizētajā Eiropas un Ziemeļamerikas valstu seminārā par UNESCO 2003. gada “Konvencijas par nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanu” ieviešanas jautājumiem. Zaiga Sneibe pasākuma dalībniekus informēja par Latvijas aktivitātēm UNESCO Konvencijas ratificēšanā.

Ar mērķi dot Latvijas ieguldījumu *Konvencijas par nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšanu* ieviešanā, īstenošanā un aktualizēšanā, lai nodrošinātu nemateriālā kultūras mantojuma kā pasaules kultūras daudzveidības būtiskas sastāvdaļas saglabāšanu 2005.gada 1. – 4. jūlijā Rīgā notiks Starptautisks forums “**Nemateriālā kultūras mantojuma saglabāšana un pārmantošana: jaunatne, izglītība un attīstība**”. Lai precīzāk noformulētu foruma saturisko tēmu un diskutējamo jautājumu loku, ir izveidota starptautiska zinātniskā komiteja, kuras pirmā tikšanās notika 2004.gada 5. – 6. novembrī Rīgā, UNESCO LNK Sekretariāta telpās.

UNESCO pilotprojekta “Baltijas kultūras tūrisma politikas dokuments” 2.posma realizēšana.

Baltijas kultūras tūrisma politikas dokuments ir iztulkots latviešu valodā, un ir notikusi tā aktualizācija visdažādākajās auditorijās, piemēram kultūras tūrismam veltītajā konferencē Latvijas Kultūras koledžā 2004.gada novembrī, arī LR Saeimas Izglītības, zinātnes un kultūras komisijā.

UNESCO LNK sadarbībā ar sabiedrisko organizāciju "Iedvesmas Rīga", pateicoties UNESCO Venēcijas biroja finansējumam, 2004.gadā īstenoja projekta 2.posmu, kas paredz Baltijas kultūras tūrisma produktu attīstību un Baltijas kultūras tūrisma mājas lapas izveidi Internetā.

2004. gada 8.decembrī notika ārvalstu tūristu aptaujas par kultūras tūrisma tendencēm Rīgas pilsētā rezultātu prezentācija. Aptauja notika laikā no 2004.gada 16.novembra līdz 26.novembrim Rīgas pilsētā, un tajā piedalījās 400 ārvalstu tūristi. Pētījuma pasūtītājs bija UNESCO Latvijas Nacionālā komisija, un pasākumā bija aicināti piedalīties mediju pārstāvji un citi interesenti.

Pētījuma mērķis bija noskaidrot kultūras tūrisma tendences Rīgas pilsētā. Pētījumā tika uzdoti jautājumi par iemesliem, kas pamudinājuši ārvalstu tūristus apmeklēt Latviju, tika noskaidroti apmeklētākie objekti Rīgā, Rīgas vēsturiskās apbūves un mūsdienu arhitektūras vērtējums, tūristu apmierinātība ar kultūras tūrisma iespējām Rīgā, kultūras iestāžu ieejas maksas līmeņa vērtējums un citi jautājumi.

Konvencijas par pasaules kultūras un dabas mantojuma aizsardzību īstenošana

Ar pievienošanos UNESCO konvencijai par pasaules kultūras un dabas mantojuma aizsardzību Latvija ir uzņēmusies atbildību pasaules sabiedrības priekšā par Rīgas vēsturiskā centra saglabāšanu nākamajām paaudzēm. No pievienošanās UNESCO konvencijai par pasaules kultūras un dabas mantojuma aizsardzību izriet arī citi pienākumi un citas aktivitātes 2004.gadā.

UNESCO dalībvalstīm, kas ir pievienojušās UNESCO Konvencijai par pasaules kultūras un dabas mantojuma aizsardzību un kuru teritorijās atrodas Pasaules mantojuma sarakstā iekļautie kultūras un dabas pieminekļi, saskaņā ar iepriekšminētās konvencijas 29.pantu ir jāveic šādi pienākumi:

- 1. Šīs Konvencijas dalībvalstis savos ziņojumos, kurus tās iesniedz UNESCO Ģenerālajai konferencei tās noteiktajos termiņos un formā, sniedz informāciju par likumdošanas un normatīvajiem aktiem, ko tās ir pieņēmušas un citām darbībām, ko tās ir veikušas, lai izpildītu šo Konvenciju, kā arī informāciju par iegūto pieredzi šajā jomā;*
- 2. Šos ziņojumus nodod zināšanai Pasaules mantojuma komitejai;*
- 3. Komiteja iesniedz ziņojumu par savu darbību katrā kārtējā UNESCO Ģenerālās konferences sesijā.*

Pamatojoties uz Konvencijas noteikto procedūru UNESCO Pasaules mantojuma centrs lūdz dalībvalstu valdības apstiprināt vienu nacionālo koordinatoru šī ziņojuma sagatavošanai. Saskaņā ar mūsu valsts likumdošanu, kas paredz, ka valsts pārvaldi kultūras pieminekļu aizsardzībā un izmantošanā realizē Valsts kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcija, un ņemot vērā VKPAI speciālistu augsto profesionalitāti un pieredzi, sagatavojot materiālus par Rīgas vēsturisko centru nominēšanai Pasaules mantojuma sarakstam, nacionālais koordinators Latvijas ziņojuma sagatavošanai ir VKPAI. Saskaņā ar PMC noteikto grafiku līdz 2004.gada decembrim Latvija ir iesniegusi ziņojuma 1.sadaļu.

Sadarbība ar UNESCO Pasaules mantojuma centru

2004.gada 22. – 24.aprīlī Rīgā oficiālā vizītē pēc Rīgas pilsētas Kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas ielūguma bija ieradušies UNESCO eksperti, lai sniegtu konsultācijas RVC saglabāšanas un attīstības plāna izstrādei. Rīgu apmeklēja Daniels Dušē, Pasaules mantojuma centra eksperts, aizsargājamo pilsētu centru pilsētplānošanas eksperts, Žans Marija Vinsans, Mantojuma saglabāšanas pārraudzības speciālists un Marija Noel Tournó, Pasaules mantojuma centra kooperācijas projektu koordinatore.

No 2004.gada 28.jūnija līdz 7.jūlijam Ķīnā, Sudžou pilsētā **notika UNESCO Pasaules mantojuma komitejas 28.sesija**, kurā no Latvijas piedalījās UNESCO LNK ģenerālsekrētāre D.Neiburga, VKPAI vadītājs J.Dambis un RKPAI vadītājs A.Cinis.

Pasaules mantojuma komiteja savā 28.sesijā pieņēma rezolūciju, kas:

- atzīst, ka Latvijas valsts institūciju darbs RVC saglabāšanā un aizsardzībā ir atzīstams,
- izsaka nožēlu, ka dalībvalsts nav ievērojusi UNESCO Pasaules mantojuma komitejas 27.sesijas lēmumu – samazināt biroja ēkas “Sauls akmens ” augstumu;
- aicina valsti un pašvaldību ciešā sadarbībā pabeigt un ieviest RVC saglabāšanas un attīstības plānu un nodrošināt visaptverošu vietas skatījumu, ietverot pilsētplānošanas stratēģiju un pilnīgu pilsētvides pārraudzību;
- pieprasa dalībvalstij rūpīgāk izvērtēt visus turpmākos projektus Pasaules mantojuma vietā un tās aizsardzības zonā, tajā skaitā nodrošināt vizuālās ietekmes izpēti, un sagatavot aktualizētu ziņojumu Pasaules mantojuma centram līdz 2005.gada 1.februārim, tajā iekļaujot apstiprinājumu, ka visas jaunbūves pilnībā respektē Rīgas vēsturiskā centra vizuālo vienotību un ka vēsturiskās ūdenstilpnes tiks saglabātas kā publiskā ārtelpa bez jaunām ēkām.

Pasaules mantojuma Latvijas Pagaidu saraksta aktualizēšana

Saskaņā ar Valsts Kultūras pieminekļu aizsardzības inspekcijas 2003.gada 26.maija lēmumu un UNESCO LNK 2004.gada 8.janvāra Asamblejas lēmumu Nr. 2 2004.gada 25.maijā UNESCO LNK Asamblejā Pasaules mantojuma Latvijas Pagaidu sarakstā tika apstiprināti sekojoši objekti un vietas:

1. Īpaši aizsargājamo kultūrvēsturisko teritoriju “Abavas ieleja”;
2. Grobiņas arheoloģiskais komplekss;
3. Jūrmalas koka apbūve un dabas vide;
4. Daugavpils cietoksnis;
5. Kuldīgas kultūrvēsturiskā vide un dabas vērtības;
6. Strūves meridiāna loka divi punkti Latvijā: Jēkabpils un Sestukalns.

2003. gada 2. - 4. jūnijā Kuldīgā notikušajā starptautiskajā seminārā “Igaunijas, Latvijas un Lietuvas Pagaidu sarakstu saskaņošana” tās dalībnieki vienojās, ka Igaunija, Latvija un Lietuva savus Pasaules mantojuma Pagaidu sarakstus sakārtos līdz 2004.gada decembrim.

VKPAI kā par mantojumu atbildīgā valsts iestāde atbilstoši Konvencijas par pasaules kultūras un dabas mantojuma aizsardzību īstenošanas vadlīnijām noteiktajai kārtībai sagatavoja un 2004.gada decembrī UNESCO Pasaules mantojuma centrā iesniedza informāciju par minētajiem objektiem, izņemot par Grobiņas arheoloģisko kompleksu, kas pēc inspekcijas speciālistu slēdziena neatbilst Pasaules mantojuma Pagaidu saraksta kritērijiem.

Strūves meridiāna loks

10 valstis (Norvēģija, Zviedrija, Somija, Krievija, Igaunija, Latvija, Lietuva, Baltkrievija, Ukraina, Moldova) ir apvienojušās kopīgā projektā Strūves meridiāna loka iekļaušanai UNESCO Pasaules mantojuma sarakstā. Sagatavoto pieteikumu par Strūves meridiāna loku 2004.gada 23.janvārī Somijas Kultūras ministrija nosūtīja uz UNESCO Pasaules mantojuma centra ekspertu izvērtēšanai.

Strūves meridiāna loks ir grādu mērījumi, kas veikti laika posmā no 1816. līdz 1852.gadam, un ir metode, kā nosaka zemeslodes izmērus. Meridiāna loks ir triangulācijas ķēde, kura sastāv no 258 galvenajiem trīsstūriem, 265 ģeodēziskajiem punktiem un kas stiepjas no Norvēģijas ziemeļu daļas līdz pat Melnajai jūrai. Kopējais ķēdes garums ir vairāk kā 2800 km. Latvijas teritorijā atrodas 16 šīs ķēdes punkti, no kuriem divus (Jēkabpils un Sestukalns) projekta darba grupa piedāvā iekļaut UNESCO Pasaules mantojuma sarakstā.

2004.gada 4. – 5.septembrī Latvijā ieradās Mr Willem J.H. Willem (Nīderlande) no Starptautiskās kultūras pieminekļu aizsardzības padomes (ICOMOS) Strūves meridiāna loka projekta pieteikuma izvērtēšanas vizītē.

Starpkultūru sadarbības programmu īstenošana

Latvija un Irāka

No 29. līdz 31.maijam Latvijā ieradās **Irākas kultūras ministrs Mufid Al Jazairi un Irākas pārstāvis UNESCO Al Hamdany A Chawki** un tikās ar kultūras ministri H.Demakovu un citām Latvijas amatpersonām, lai pārrunātu iespējamo Latvijas atbalstu Irākas kultūras mantojuma atjaunošanā un saglabāšanā. Tikšanās laikā Latvija izteica gatavību dalīties savā pieredzē un piedalīties Irākas atjaunošanā, tai skaitā kultūras mantojuma saglabāšanas un atjaunošanas jomā. Latvija izteica gatavību sadarbībā ar UNESCO realizēt Irākas arheoloģiskā mantojuma inventarizēšanas projektu. Šī mērķa realizēšanai Latvija piedāvāja ekspertu palīdzību, savas zināšanas, kā arī augsta līmeņa jaunās tehnoloģijas (pārvietojamu fotogrammetrisko iekārtu). Latvijas ekspertu grupa, kura ir ieguvusi starptautisko pieredzi Ēģiptes Karnakas tempļa pētnieciskajos darbos, ir gatava iesaistīties projekta realizācijā. Irākas kultūras ministrs Mufid Al-Jazairi vizītes laikā Latvijā augsti novērtēja Latvijas gatavību palīdzēt Irākas atjaunošanā un atzina, ka Latvijas pieredze Irākai būtu noderīga. Ministrs pauda ieinteresētību Irākas arheoloģiskā mantojuma inventarizēšanas projekta realizācijā, kura ietvaros ir paredzēta Irākas ekspertu (arhitektu, topogrāfu) teorētiskā un praktiskā apmācība arheoloģisko pieminekļu monitoringā.

24. – 25.maijā prof. Jānis Sīkstulis piedalījās **Starptautiskās koordinācijas komitejas Irākas kultūras mantojuma saglabāšanai sanāksmē**. Prof. J. Sīkstulis (LU) ir Starptautiskās koordinācijas komitejas Irākas kultūras mantojuma saglabāšanai loceklis.

Karnakas projekts

Latvijas zinātnieku grupa Karnakas tempļa pētniecības palīdzībai tika izveidota 2001. gadā. Speciālistu darba rezultātus augstu novērtēja UNESCO Pasaules mantojuma centrs un Ēģiptes kultūras ministrija, kura 2004.gada martā aicināja speciālistus apmeklēt Ēģipti, lai dalītos pieredzē ar Ēģiptes profesionāļiem un studentiem. Latvijas zinātniskā ekspedīcija Karnakas tempļu pētījumu atbalstam ir zinātniska programma, kas tika izveidota ar mērķi veikt 7. un 8. piona fotogrammetriskos uzmērījumus Karnakas arheoloģiskajos izrakumos. Tā ir pakļauta Latvijas Ārzemju mākslas muzejam, kam pieder nozīmīga Ēģiptes senlietu kolekcija. Ekspedīcija apvieno dažādu nozaru pārstāvjus, to skaitā arheologus, arhitektus, topogrāfus un vēsturniekus, ar kuriem šī projekta ietvaros Ārzemju mākslas muzejs ir noslēdzis zinātniskās izpētes līgumus. Zinātniskās programmas rezultāti pēc to apkopošanas ir iekļauti kopējos pētījumos, kurus vada ēģiptologs Dr. Nikolā Grimāls (*Nicolas Grimal*) un Francijas - Ēģiptes Karnakas tempļu izpētes centra direktors Fransuā Laršē (*Francois Larché*). Projektu vadīja arhitekts no Latvijas Bruno Deslandes. Projekta patronese ir Valsts prezidente Vaira Vīķe – Freiberga.

2004. gada 3.-5. septembrim Rīgā viesojās Nacionālā Ēģiptes Civilizācijas muzeja direktors, kurš ir arī Ēģiptes Kultūras ministrijas padomnieks Ayman Abdel Moneim Mahmoud. Nacionālā Ēģiptes Civilizācijas muzeja direktors un Ēģiptes kultūras ministra padomnieks Ayman Abdel Moneim Mahmoud, klātesot UNESCO speciālistei Annai Paolini, tikās ar Ārlietu ministrijas valsts sekretāra vietnieku A. Teikmani, lai apspriestu kopīgu Latvijas, Ēģiptes un Irākas projektu UNESCO starptautiskās kampaņas ietvaros. Projektā ir paredzēts, ka Latvijas arheologi apmācīs Irākas speciālistus Ēģiptes teritorijā.

Piedalīšanās UNESCO programmā “Pasaules atmiņa”

UNESCO programma “Pasaules atmiņa” (“Memory of the World”) ir izveidota, lai saglabātu unikālu pasaules dokumentālā mantojumu un paredz, izmantojot modernās IT, nodrošināt visplašāko pieeju šim pasaules dokumentālajam mantojumam. 2004.gadā UNESCO LNK loceklis un LNB direktors A.Vilks ir uzaicināts par vienu no 14 pasaules ekspertiem UNESCO Starptautiskajā ekspertu komisijā programmai “Pasaules atmiņa”.

UNESCO 32.ģenerālkonferences (2003.g. 29.septembrī - 17.oktobrī) laikā notikušajās vēlēšanās Starptautiskajā komunikāciju attīstības komitejā (IPDC) tika ievēlēts Prof. *Imants Freibergs*, LITTA presidents un **2004.gada**

31.marts –2.aprīlis Parīzē IPDC Starpvaldību padomes 24.sesijā piedalījās LU Professore Inta Briķe, Sociālo zinātņu fakultātes dekāne.

III. Atbalsts Latvijas Nacionālās bibliotēkas projekta īstenošanai

2004.gada sākumā UNESCO Latvijas Nacionālā komisija ir izstrādājusi mērķprogrammu *Atbalsts Latvijas Nacionālās bibliotēkas projektam*, kas tika pieteikta UNESCO dalībvalstu līdzdalības programmai 2004. –2005.

Programmas mērķis ir stiprināt UNESCO atbalstu Latvijas Nacionālās bibliotēkas projektam, tādējādi veicinot LNB projekta kā daudzfunkcionāla centra, kas sekmētu kultūras mantojuma saglabāšanu un veidošanu, nodrošinātu pieeju izglītībai, zinātnes un kultūras informācijai, veicinātu kultūras daudzveidības saglabāšanu, attīstību.

Mērķprogrammas ietvaros ir paredzēti šādi veicamie pasākumi, projekti un aktivitātes:

1. Veicināt sadarbību ar LNB Atbalsta fondu LNB projekta attīstībai:
  - Sabiedrisko attiecību, lai popularizētu LNB projektu kā UNESCO atbalstītu projektu, veidošana;
  - Materiālu, informācijas par LNB projektu izstrāde, publikācijas, bukleti par LNB projektu, par tā saistību ar UNESCO, tai skaitā materiālu gatavošana izvietošanai UNESCO mājas lapā;
  - LNB AF mājas lapas tulkošana angļiski;
  - Sabiedriskas diskusijas (apaļā galda ?) organizēšana LNB projekta saturiskā papildījuma apspriešanai, lai informētu sabiedrību par LNB kā daudzfunkcionālu centru utt.
  - UNESCO Starptautiskās ekspertu padomes LNB projekta atbalstam darbības veicināšana;
  - Starptautiskās LNB projekta atbalsta padomes (Mubaraka kundze, Havela kungs u.c.) izveide sadarbībā LR Ārlietu ministriju;
  - Konsultācijas ar UNESCO ekspertiem pirms finansu kampaņas ASV, pirms darba ar ASV fondiem (2004.gada sept., okt.) LNB projekta atbalstam
2. Veicināt UNESCO rekomendāciju digitālā mantojuma saglabāšanai īstenošanu LNB sistēmā :
  - jaunu tehnoloģiju apgūšana,
  - digitālā mantojuma saglabāšanas darba stratēģijas dokumenta izstrāde,
  - speciālistu un konsultantu piesaiste,
  - speciālistu apmācība,
  - sadarbība ar ārvalstu partneriem utt.
3. Turpināt UNESCO programmas Pasaules atmiņa aktualizāciju Latvijā un UNESCO Pasaules atmiņas reģistra vērtības - Dainu skapja, popularizēšanu jauniešu un bērnu auditorijā:
  - Veidot interaktīvu datorprogrammu latviešu folkloras popularizēšanai bērniem un jauniešiem.

UNESCO LNK Jaunatnes programma

Sagatavoja: Rolands Ozols un Dmitrijs Zverevs

Projekts “UNESCO Jaunatnes skola”.

Projekts tika izstrādāts 2001.gadā. Projekta mērķis ir veicināt jauniešu neformālās izglītības attīstību, sagatavojot jauniešus izglītotājus darbam ar saviem vienaudžiem, tādējādi dodot ieguldījumu izglītības kvalitātes bagātināšanā un saturīga jauniešu brīvā laika organizēšanā. Ar projekta palīdzību UNESCO LNK vēlas radīt iespēju jauniešiem iegūt nepieciešamās zināšanas par globalizācijas procesu, tā virzītājiem (ANO, UNDP, UNESCO, UNICEF, PVO u.c.) un norisi pasaulē, un veidot prasmes darbam ar saviem vienaudžiem, tādējādi motivējot un sekmējot diskusiju par globālajām problēmām pasaulē.

Lai nodotu tālāk uzkrātās zināšanas, “UNESCO Jaunatnes skolas” projekta dalībnieki ar Rīgas Domes izglītības, jaunatnes un sporta departamenta atbalstu 2004. gadā strādāja pie **rokasgrāmatas “Ko darīt pašpārvaldē?”**

izveides. Rokasgrāmata tika veidota kā palīglīdzeklis skolu pašpārvalžu esošiem un topošiem biedriem, sniedzot atbildes uz jautājumiem, kuru pārzināšana un izpratne ir svarīga efektīvas pašpārvaldes darbības nodrošināšanai. Grāmatā ir atspoguļota teorētiskā informācija par pašpārvaldes statusu un funkcijām, komandas darbu, projektu rakstīšanu un īstenošanu. To papildināja pašu jauniešu pieredzes apkopojums un praktiskie ieteikumi darba pilnveidošanai.

Kopš grāmatas izdošanas projekta “UNESCO Jaunatnes skola” dalībnieki strādā pie lekciju kursa izstrādes par rokasgrāmatā apskatītiem jautājumiem. 2005. gada janvārī un februārī ir paredzētas nodarbības interesentiem visās pilsētas priekšpilsētās un rajonos.

2004.gadā UNESCO Latvijas Nacionālā komisija organizēja ikgadējo pieteikšanos uz **UNESCO Jauno profesionāļu programmu**. No Latvijas pēc konkursa atlases kārtas tika nosūtīti 4 pieteikumi. Izturot konkursa otro atlases kārtu Parīzē, LU doktorande Kristīne Tovmasjana ir uzsākusi apmācību UNESCO Sekretariātā, lai pēc tam turpinātu darbu kā programmu asistente UNESCO Dabas zinātņu sektorā.

Katru gadu aprīlī pēc UNESCO iniciatīvas visā pasaulē tiek atzīmēta **Starptautiskā nedēļa Izglītība visiem**. Tās laikā UNESCO dalībvalstis tiek aicinātas pievērst īpašu uzmanību izglītības jautājumiem, tādējādi atkārtoti apliecinot savu gatavību strādāt globālo “Izglītība visiem” mērķu īstenošanai. No 19. līdz 25.aprīlim arī Latvijā tika organizēta “Izglītība visiem” nedēļa, un tās laikā uzmanība tika koncentrēta uz izglītības kvalitātes jautājumiem. 2004.gada *Izglītība visiem* nedēļas nosaukums bija *Lielā pieņemšana*, un tās mērķis bija dot iespēju skolēniem tikt ar politiķiem, lai diskutētu par izglītības kvalitātes jautājumiem.

Starptautiskās nedēļas “Izglītība visiem” laikā tika organizētas divas akcijas:

1. Akcija “Lielā pieņemšana”

Akcijas “Lielā pieņemšana” mērķis bija dot iespēju bērniem un jauniešiem tikt ar politiķiem, diskutēt un veidot dialogu par izglītības kvalitātes jautājumiem. Pirms *Izglītība visiem* nedēļas notika sagatavošanas darbs skolās, kur skolēni pārrunāja ar izglītības kvalitāti saistītus jautājumus, vienojās par kādiem tematiem būtu jārunā ar valsts amatpersonām. Akcijas laikā no 19. līdz 25. aprīlim skolēni tikās ar vietējiem deputātiem, izglītības pārvalžu vadītājiem, ar Saeimas deputātiem Jāni Strazdiņu, Ingūnu Rībenu, Kārli Šadurski un Dzintaru Ābiķi un Izglītības un zinātnes ministru Juri Radzēviču.

2. Akcija “Sūti savu vēstuli”:

Tā bija viena no globālajām *Starptautiskās Izglītība visiem* nedēļas aktivitātēm, kuras laikā katrs skolēns tika aicināts rakstīt vēstuli valsts amatpersonām par izglītības kvalitātes jautājumiem. Visās pasaules valstīs skolēni savās vēstulēs iekļāva vienu teikumu – “Lūdzu Jūs darīt visu iespējamo, lai katram bērnam būtu iespēja apmeklēt skolu un iegūt kvalitatīvu izglītību”. Šis teikums bija akcijas “Sūti savu vēstuli” vadmotīvs un vienojošais elements visā pasaulē. Pavisam šīs akcijas laikā Latvijā tika saņemtas vairāk nekā 5000 skolēnu rakstītas vēstules valsts augstākajām amatpersonām.